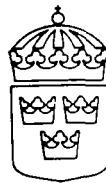

Utrikesutskottets betänkande

1987/88:10

om export av högteknologiska varor

UU
1987/88:10

Motionen

1986/87:U542 av Lars Werner m.fl. (vpk), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ett avbrytande av Sveriges deltagande i högteknologisk bojkott gentemot vissa länder,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om spridning av svensk utrikeshandel till fler länder.

Bakgrund

USA och dess allierade tillämpar sedan lång tid förbud eller sträng begränsning av exporten av strategiskt betydelsefulla varor, nämligen krigsmateriel, nukleära produkter och avancerad teknologi som har både militär och civil användning (dual use). På senare tid är det särskilt det amerikanska teknologiembargot som tilldragit sig uppmärksamhet. Det omfattar såväl direktexport från USA som reexport via andra länder av amerikanska produkter eller produkter som innehåller amerikanska komponenter. Exportbegränsningen är olika sträng beroende på mottagarland. Utförseltillstånd ges inte till öststater och vissa u-länder; i fråga om övriga länder tar kontrollen framför allt sikte på att förhindra vidareexport till östländer.

Tillsammans med sina allierade bildade USA år 1949 organisationen COCOM (Coordinating Committee) för samordning av kontrollen av att inga varor av strategisk betydelse når öststaterna. I COCOM ingår numera NATO-länderna och Japan.

Under senare år har USA och andra tillverkare av högteknologisk utrustning skärpt sina utförselbestämmelser. Samtidigt har Sverige och andra länder ett intresse av att tillförseln av datautrustning och annan avancerad elektronisk utrustning fungerar så ostört som möjligt.

Svenska företag som importerar amerikansk embargo-belagd utrustning har i detta läge genom avtal med den amerikanska licensmyndigheten förbundit sig att respektera de amerikanska utförselbestämmelserna, vilket innebär att vidareexport till öststaterna och andra kontrollerade länder av amerikansk utrustning eller utrustning, i vilken amerikanska komponenter ingår, inte får ske. På detta sätt tillförsäkras svenskt näringsliv sitt egna behov av amerikanska system och komponenter. Det är på detta område således

inte fråga om något avtal mellan svenska regeringen eller svenska myndigheter och en amerikansk motpart.

UU 1987/88:10

Vidare har regeringen som en intern svensk åtgärd uppdragit åt försvarets materielverk (FMV) att i samarbete med Industriförbundet utarbeta ett arrangemang för förstärkt säkerhetsskydd i företagen, syftande till att ytterligare säkra den svenska industrins tillgång till amerikansk avancerad teknik.

De skärpta amerikanska utförselbestämmelserna och COCOM:s regler på området har ökat risken för att Sverige och andra länder används som genomgångsområde i försök att, i strid med gällande lagstiftning i utförsellandet, överföra högteknologisk utrustning till embargobelagda länder. Eftersom det inte ligger i svenskt intresse att svenskt territorium utnyttjas för att kringgå andra länders exportbestämmelser har regeringen genom en förordning utfärdad i mars 1986 (SFS 1986:89) förbjudit utförsel av sådana varor. Förordningen avser varor som tillverkats i utlandet och är underkastade exportrestriktioner i tillverkningslandet. Förbudet gäller dock inte om varan åtföljs av ett certifikat som utvisar att varan får reexporteras till det land vartill utförsel avses ske.

Denna förordning omfattar självfallet inte svensktillverkade varor. Dess syfte är att förhindra smuggling genom Sverige av embargobelagda varor, tillverkade i andra länder. Under våren 1987 genomfördes i USA vissa lättnader i exportkontrollen, bl.a. i förhållande till Sverige.

Utskottet

I motionen anförs att svenska regeringen träffat avtal med USA angående förbud mot vidareexport av varor av strategiskt värde. Motionärerna föreslår att Sverige skall avbryta sitt deltagande i denna bojkott.

Som framgår av redovisningen i det föregående finns det inget avtal eller annan överenskommelse mellan Sverige och USA på detta område. Som alliansfritt land står Sverige utanför COCOM. De frivilliga överenskommelser mellan företag som ingåtts, liksom förordningen om förbud mot utförsel i vissa fall och det tidigare nämnda arrangemanget i FMV:s regi, har alla som yttersta syfte att säkerställa det svenska näringslivets tillgång till utländsk avancerad teknik.

Mot denna bakgrund skulle enligt utskottets bedömning ett uttalande av det slag som föreslås i motionens yrkande 1 sakna mening. Detta avstyrks följaktligen.

Utskottets ställningstagande till motionsyrkandet innebär inte att utskottet anser situationen problemfri. Det är uppenbarligen önskvärt att beroendet av import inom områden, på vilka särskilda restriktioner tillämpas, blir så litet som möjligt. Frågan om inhemsk utveckling av avancerad teknik behandlas emellertid av riksdagen i annat sammanhang.

I motionens andra yrkande föreslås att Sverige skall minska sitt handelspolitiska beroende av OECD-länderna och i gengäld utveckla handeln med de socialistiska länderna och u-länderna.

Utskottet får med anledning härav anföra följande. Det är ovedersägligen så att Sveriges utrikeshandel huvudsakligen bedrivs med övriga västeuropei-

ska länder jämte USA och Japan. Stora ansträngningar görs emellertid att utvidga vår handel till nya marknader. I själva verket riktar sig en mycket betydande andel av de statliga och privata exportansträngningarna mot östländer och u-länder. En särskild myndighet, IMPOD, har till uppgift att främja importen från u-länder. Skälen till att u-ländernas och statshandels-ländernas andel av Sveriges utrikeshandel fortfarande är mycket begränsad är emellertid marknadsmässiga och inte uttryck för någon medveten avskärmning från dessa länder. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis främjar och utvecklar handeln med östländer och u-länder. Något särskilt uttalande därutöver synes inte påkallat. Yrkande 2 i motionen avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *handel med högteknologiska varor*
att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1986/87:U542,
2. beträffande *spridning av utrikeshandeln*
att riksdagen avslår yrkande 2 i motion 1986/87:U542.

Stockholm den 19 november 1987

På utrikesutskottets vägnar

Gunnel Jonäng

Närvarande: Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Margaretha af Ugglas (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Anita Bråkenhielm (m), Bengt Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Gunnar Hökmark (m), Nils T Svensson (s), Britta Hammarbacken (c), Maj Britt Theorin (s), Maria Leissner (fp), Oswald Söderqvist (vpk) och Jan-Erik Wikström (fp).

Reservationer

1. Handel med högteknologiska varor

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av betänkandet och utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Denna förordning" och slutar med "annat sammanhang." bort ha följande lydelse:

Utskottet

Den ovan nämnda förordningen är en klar eftergift åt USA och innebär i praktiken att Sverige inordnar sig under USA:s bojkottpolitik. Det är samma mönster som förekom under 1950-talet, då Sverige genom USA:s påtryckningar gick miste om miljonkontrakt med Sovjetunionen och andra östländer. Kontrakt som västtyska och andra västeuropeiska företag, som inte var så undfallande, inte var sena att överta.

Sverige bör inte göra samma misstag en gång till. Genom att gå USA till mötes hotas också allvarligt Sveriges alliansfrihet och misstron till vår förmåga att iaktta neutralitet i en krissituation växer.

Mot denna bakgrund bör riksdagen ge regeringen till känna vad som anförs i motion U542 yrkande 1, som därmed bifalls.

dels att utskottets hemställan i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *handel med högteknologiska varor*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i motion 1986/87:U542 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Spridning av utrikeshandeln

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Det är" och slutar på s. 3 med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Det finns speciella problem i utbytet med statshandelsländer som Sovjetunionen. Sveriges deltagande i USA:s och Västeuropas handelsbojkotter, som berörts ovan, har inte förbättrat möjligheterna till en lösning av dessa problem. En mera medveten och energisk handelspolitik från Sveriges sida skulle avsevärt förbättra möjligheterna för en ökad export till Östeuropa. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed bifalls yrkande 2 i motion U542.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *spridning av utrikeshandeln*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i motion 1986/87:U542 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.